

ОБЛАСТ ПЕРНИК
СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ
2014-2020

Резюме

Перник, м. май 2013 г.

1. Въведение

Стратегията за развитие на област Перник за периода 2014 – 2020 год. е изработена при спазване на изискванията на „Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014- 2020) и Общински планове за развитие (2014-2020)”, одобрени със заповед № РД-02-14- 2402/22.11.2011 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството и в изпълнение на чл. 12, ал. 3 от Закона за регионалното развитие.

Областната стратегия за развитие има своето определено място и роля в холистичната система за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие. Тя се разработва в контекста на актуалното социално-икономическо състояние на областта и в съответствие със стратегическата ориентация на регионалната политика в Европейския съюз и националните цели и приоритети за регионално развитие, при съобразяване с нормативната и институционалната среда за нейното прилагане, наблюдение и оценка.

Нейното структуриране беше изцяло съобразено с всички значими национални и европейски документи за интегрирано развитие:

- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 год. – дългосрочният програмен документ за целите и приоритетите за развитието на страната за период от 10 години;
- „Националната програма за развитие: БЪЛГАРИЯ 2020”, която определя националните ангажименти в изпълнение на целите на Стратегията на ЕС „Европа 2020”;
- Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.);
- Актуализирания във връзка с разпоредбите на чл.11, ал.1, ал.2, ал.3 от ППЗРР документ за изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2011-2015 г., приет от МС с Решение № 922 от 16 декември 2011;
- Актуализирания съгласно чл.19, ал.1, ал.2, ал.3 от ППЗРР документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозапазен район от ниво 2 за периода 2011-2013 г., одобрен от Регионалния съвет за развитие на района от ниво 2;

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

- Актуализираният документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район;
- Регионален план за развитие на Югозападен район 2014 – 2020;
- Изготвените през 2011 г. „Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014- 2020) и Общински планове за развитие (2014-2020)”, одобрени със заповед № РД-02-14- 2402/22.11.2011 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството;
- Становищата и препоръките, формулирани в Междинната оценка на Областната стратегия за регионално развитие на област Перник за периода 2005 – 2010 год., разработена през м. декември 2010 год.;
- Становищата и препоръките в Междинните оценки на общинските планове за развитие на общините на територията на област Перник;
- Формулираните цели и приоритети в Договора за партньорство и оперативните програми, чрез които ще се управлява финансирането от общността през следващия програмен период 2014 – 2010 год.

Областната стратегия за развитие на област Перник се разработи от консултантски екип в непрекъснат диалог както с експертите от областна администрация Перник, така и с представители на всички заинтересовани страни.

Бяха организирани срещи по тематични направления на два основни етапа – при старта на разработване на документа и при приключване на аналитичната част и формулиране на приоритетите за развитие. Цялата текуща информация, илюстрираща процеса на разработване на документа беше достъпна през интернет страницата на областна администрация – Перник (http://www.pernik.e-gov.bg/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=132), както и през специално създадената група в социалната мрежа Фейсбук (<https://www.facebook.com/groups/429050660522789/>)

На проведените заседания на областния съвет за развитие бяха обсъдени и приети както заключенията на анализа, така и стратегическата рамка за развитие. Стратегията беше представена и на заседание на регионалния съвет за развитие на Югозападния район, проведено на 21.05. 2013 год.

2. Икономическо и социално състояние на област Перник

Област Перник се намира в Югозападен планов район (NUTS II) и включва шест общини: Перник, Радомир, Брезник, Трън, Земен и Ковачевци. Близостта на областния център до гр. София (около 30 км) и границата със Република Сърбия (около 80 км.) представляват ключовите географски фактори по отношение стратегическото развитие на областта.

През територията на областта преминават главни пътни връзки с европейско и балканско значение: **Европейски транспортен коридор № IV** (Дрезден - Прага - Братислава - Гьор - Будапеща - Арад - Крайова - София - Пловдив – Истанбул) и **Европейски транспортен коридор No VIII** (Дурас - Тирана - Кафтан/Кафасан - Скопие - Деве Баир - Гюешево - София - Пловдив – Бургас). Автомагистрала Люлин допълнително ускорява трансфера между областта и столицата, като планираната автомагистрала Струма ще предостави добра връзка на областта с Гърция.

Железопътните линии, преминаващи през областта, са част от международните линии София – Атина и София – Скопие, като летище София се намира на 40 км от областния център.

Икономическото развитие на дадена географска или административна територия отразява социалните и икономическите измерения на промяната на стандарта на живот на населението, дължаща се на изменението на характера, обхвата и обема на икономическата дейност в рамките на територията.

Икономическият контекст на анализирания период както в глобален, така и в регионален план, е белязан от последиците от световната икономическа криза, започнала през 2007 г. в САЩ и изострила се в глобален план през 2008 г.

Общата икономическа ситуация в област Перник следва логиката на събитията в глобален и европейски план. През 2009 г. БВП на човек от населението в Област Перник спада до 5267 лв. или 51% от стойността през 2008 г. Макар че през 2008 г. БВП на човек от населението в областта надвишава с 10% средната стойност на показателя за страната, кризата засяга драстично повече област Перник – БВП на човек от населението за България регистрира минимален спад от 1% или 50 пъти по-малко от областта.

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

Позицията на областта като водещ индустриален център в България е основният фактор за този силно негативен ефект – едни от най-засегнатите сектори в световен план са индустриалното производство и строителството, което от своя страна има силно отрицателно влияние и върху добивната промишленост, ключова за област Перник.

Като изключим експозицията на региона към индустриалното производство, икономическите тенденции следват общото забавяне на активността в страната.

В обобщение на икономическата картина можем да кажем, че кризисната обстановка е поставила редица значими предизвикателства пред бизнеса. Макар и количествено по-сериозни поради липсата на диверсификация, качествено те не са по-различни от тези, наблюдавани в останалите области в страната. Ръстът на ПЧИ през 2011 г., особено сравнен със спада в национален план, дава индикация за промяна на дългосрочната инвестиционна нагласа на капитала. Това, съчетано със стабилизацията на повечето други икономически индикатори, показва достигането на сравнително стабилно равновесие, което може да послужи за отправна точка за реструктуриране и оптимизиране на регионалната икономика.

Пазарът на труда е характеризирани от драстични интрарегионални неравенства. Плътността на работните места (отношението между броя на работните места към популацията в трудоспособна възраст) е ниска: в най-развитата община - Перник, в 2011 г. има 35.6 работни места за всеки 100 души в работоспособна възраст, като в Трън местата са едва 10.9. Особено притеснителна тенденция е спадът на коефициента в община Перник. С изключение на община Радомир, нивата на плътността са значително по-ниски, отколкото в Перник, а в случая на останалите общини: също така опасно стабилни; движение на коефициента в общини Трън и Брезник липсва в периода на анализ, а промяната в общини Земен и Ковачевци се дължи на значителния спад на населението в 2011 г. За сравнение, подобен коефициент (изчислен за популацията в активна възраст) за страната е около 41.6% (с около 1/3 по-висок от най-добрия резултат на областта).

Нивото на показателя говори, че съществуващата икономическа структура в областта, и особено някои от общините, няма възможността да поддържа настоящото ниво на популацията.

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

Липсата на алтернативни източници на приходи за домакинствата (делът на предприемачеството в приходите на домакинствата е типично ниско в областта и спада от 2.5% през 2009 г. до 1.1% през 2011 г.; регионът не е земеделски и малките самоиздържащи се стопанства са изключителна рядкост) и близостта на пазара на труда в София води до нива на икономическата активност, съразмерни със средните в страната.

Очаквано наблюдаваме значителни регионални разминавания; нивото на безработица е значително по-високо в малките общини, като ситуацията е особено критична в Трън, Ковачевци и Брезник.

Докато тенденциите в безработицата са общо казано положителни, работната заплата в областта е устойчиво по-ниска от средното за страната, както по ниво, така и в темповете си за развитие. С други думи, наличните в областта работни места са значително по-ниско квалифицирани и с ниска добавена стойност. Допълнителен ефект, който води до т.нар. ‘компресия на заплатите’ е липсата на мобилност на работната сила в малките общини.

Значително по-висока част от популацията живее на границата на бедността (над 60%) – значително по-висок дял, отколкото средното в страната, с тенденция на разширение на разликата.

Заетостта по сектори потвърждава очакванията ни, като работните места са основно съсредоточени в ниско-квалифицирани сектори.

Структурата на образованието в 2011г. показва, че действително областта изостава значително в темповете на образование: дори община Перник има около 15% по-ниска от средното за страната концентрация на популация с висше образование, като средната стойност за областта е над една четвърт по-ниска от средното за страната.

Нивото на системата за здравеопазване в областта е сравнително ниско. По данни на НСИ на територията на областта към 2012 г. функционират общо 36 здравни и лечебни заведения с общ капацитет 591 легла (86% от които в заведения за болнична помощ). В сравнимост, на 100 хил. души в областта се падат 453.81 легла, докато в ЮЗР този коефициент е 667.45. По принцип популацията в областта е сравнително ниско покрита от здравна инфраструктура, като по показателя брой пациенти на лекар, областта е

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

почти 50% над средното за страната. Нивото на детска грижа в здравната система, от друга страна, е устойчиво по-добро от средното за страната.

Структурата на образованието в областта е значително по-неблагоприятна от средното за страната. Системата от образователни институции на ниво средно образование е сравнително добре развита: на територията на областта работят, по данни на НСИ за 2011 г., 36 общообразователни и специални училища и 9 училища за придобиване на III степен на професионална квалификация. Основно инфраструктурата е съсредоточена в община Перник, но във всяка от общините в областта има поне едно общообразователно училище. В рамките на областта се намира едно висше училище, открито в 2010 г. Ведно с тенденцията за застаряване на населението и депопулация на малките общини, наблюдаваме значително намаление на броя ученици в общообразователните училища. Наличните места в детските градини в областта покриват почти 100% от нуждите на населението.

В областта функционират разнообразни културни институти, включително един театър, четири музея, една библиотека с фонд на 200 000, Държавния архив – Перник, 61 читалища, както и широк спектър формални и неформални организации. По информация на Министерството на културата, на територията на областта се намират 40 паметника на културата с национално значение. Читалищната мрежа е фокусна точка на културната дейност на местно ниво. В огромната си част културните институти се финансират чрез държавни или общински субсидии или чрез проекти с финансиране от националния бюджет или европейските фондове (община Перник е особено активна в това направление).

3. Анализ на силните и слабите страни и на възможностите и заплахите (SWOT анализ)

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Стратегическо местоположение на областта (близост до столицата и на ключови транспортни артерии до два външни пазара) • Близост до летище София	<ul style="list-style-type: none"> • Застаряващо население, особено в малките общини, и прогресивна тенденция за намаление на дела от населението в трудоспособна възраст • Ниска плътност на работните места

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

<ul style="list-style-type: none"> • Развит индустриален сектор • Находища на полезни изкопаеми • Достатъчна по покритие мрежа от детски градини; наличие на целодневна грижа и фокус върху развитието на детски ясли, което подкрепя заетостта и бързата реинтеграция на млади семейства в пазара на труда • Сравнително нисък дял (въпреки тенденцията за увеличение) на учениците, които напускат образователната система без завършено средно образование • Ресурси за ВЕИ • Добре развита културна инфраструктура: читалищна мрежа, музеи и др. културни институти • Богат културен календар • Налични паметници на КИН • Природни забележителности • Активни спортни клубове с визия за развитие	<p>в резултат на ниска икономическа активност (особено в малките общини)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Прекомерно съсредоточаване на работните места в сектори с ниска добавена стойност на труда • Ниски доходи и висок дял от населението в риск от бедност и социално изключване • Ниско образована работна ръка • Липса на диверсификация на регионалната икономика • Слабо вътрешно потребление на продукти и услуги • Ниска мобилност на работната сила в малките общини (особено ниско квалифицираните) • Високо ниво на замърсяване на територията на град Перник, което влияе на облика на областта • Ниско качество на междуселищната транспортна инфраструктура, затруднен достъп до някои населени места • Нисък интензитет и качество на междуселищния транспорт, обслужващ малките населени места • Миграция на високо квалифицирания персонал към столицата; липса на персонал за позициите за специалисти в областта • Неизползваеми земеделски земи и
---	--

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

	<p>липса на рекултивация на земята</p> <ul style="list-style-type: none"> • Неефективно управление на водните ресурси и остаряла ВиК система • Силно намалял запас от природни ресурси • Концентрация на остарели технологии в индустрии с ниска добавена стойност
<p>Възможности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Трансгранично сътрудничество и капитализиране на достъпа до вътрешни и външни пазари (създаване на мрежи, клъстери, специализация и т.н.) • Целенасочена подкрепа на производства с висока добавена стойност и преструктуриране на местната икономика • Създаване на условия за отдалечена работа в екологичночистите райони • Развитие на областта като логистичен център и създаване на условия за интермодален транспорт • Достъп до НИРД инфраструктурата на столицата • Европейско финансиране; разширено участие в европейски програми и ефективно използване на наличните средства • Система за управление на отпадъците в процес на изграждане 	<p>Заплахи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Значителни интрарегионални разлики в икономическото, социално и демографско развитие и качеството на живота, с тенденция за задълбочаване • Драматична депопулация на малките общини и разрушаване на паралелните структури за взаимно подпомагане, особено в изолираните населени места • Изолация на населени места, поради ниските инвестиции в поддръжката и доизграждането на локалната пътна мрежа • Увеличение на броя хора в пенсионна възраст: липса на средства за автономен живот, допълнителен натиск върху ресурсите на семействата (време, средства) и системата за социални услуги • Невъзможност за предоставяне на условия за качествен живот в малки населени места с основно възрастно население и липса на достъп до

	<p>основни социални и здравни услуги поради нарушена мобилност (липса на транспортна инфраструктура, непригоденост на съществуващата към специалните изисквания на тази целева група)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Социално изключване на уязвими / неравнопоставени сегменти от обществото (етнически малцинства, инвалиди, възрастни хора, семейства под прага на бедността и т.н.) • Допълнително забавен темп на възстановяване на местната икономика поради фокуса върху структурно уязвими сектори (добивна промишленост, строителство и т.н.) • Автоматизация и релокация на производството и заменяне (чрез механизация) на нискоквалифицирания труд • Липса на високо квалифицирани специалисти, които да позволят преориентирането на местната икономика • Липса на инфраструктура, ресурси (вкл. мрежи) за иновации • Липса на възможност за съфинансиране от общините на необходимите инвестиционни проекти • Продължаващо (промишлено) замърсяване на околната среда • Липса на законови механизми за реализиране на големи
--	--

	инфраструктурни проекти
	<ul style="list-style-type: none"> • Продължаващо остаряване на съществуващата технологичната база

4. Стратегически цели и приоритети за развитие на област Перник за периода 2014-2020 г.

4.1. Визия

ОБЛАСТ ПЕРНИК: ВИСОКО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ И ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОСПЕРИТЕТ ЧРЕЗ ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ И СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА СВОБОДНО ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ИНОВАТИВНИ ИДЕИ.

4.2. Стратегически цели

1. **ДОСТЪПНОСТ И МОБИЛНОСТ**
2. **ИНТЕЛИГЕНТНО И УСТОЙЧИВО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ**
3. **КАЧЕСТВО НА ЖИВОТА**
4. **УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА**

Изпълнението на стратегическите цели гарантира постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в изпълнение на европейската и респективно национална политика 2020, презентирани в съответните стратегически документи, чрез:

- Значително оптимизирано използване на публичните и частни ресурси;
- Пълноценно оползотворяване и капитализиране на възможностите за икономическо развитие и устойчив конкурентен бизнес;
- Повече и по-добри работни места с висока добавена стойност;

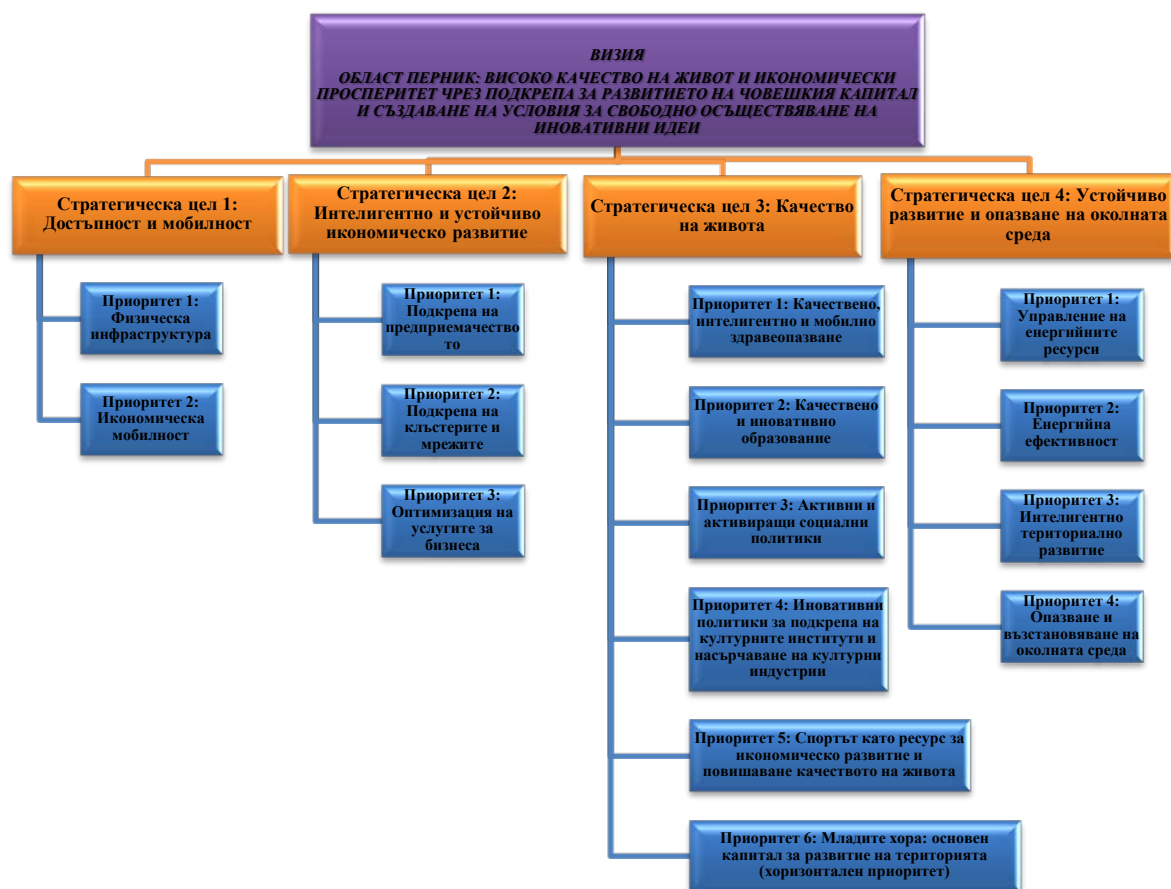
СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

- Привлекателна за инвеститори, работодатели и висококвалифицирани специалисти среда за живот;
- Запазена околна среда;
- Отговорна, гъвкава и отворена администрация и повишено качество на социалните услуги;
- Повишено качество на живота, вкл. и на хората в малките и отдалечените от центъра населени места, както и на други групи в риск от социално изключване;
- Диверсифицирана икономика и по-добра устойчивост при икономически кризи от структурен характер.

При изготвяне на Стратегията са използвани няколко основни подхода:

- **Конкурентност:** територията трябва да бъде привлекателна, ориентирана към нуждите на гражданите и бизнеса, като в процеса се *конкурира* с други територии
- **Специализация:** ефективно използване на ресурсите и изграждане на *устойчиво конкурентно предимство в ключови сфери*
- **Фокус:** върху области, които водят до повишаване качеството на живот и условията за правене на бизнес, не развитие “по принцип”
- **Приоритизиране:** ефективно използване на ресурсите с цел максимизиране на техния ефект, вместо прилагане на универсален подход
- **Мултипликативен ефект:** стратегията създава предпоставките, които позволяват на хората да постигнат своите цели; не го прави *вместо*

4.3. Приоритети за развитие

Стратегическа цел 1: Достъпност и мобилност

Приоритет 1: Физическа инфраструктура

- Изграждане на транспортната мрежа за вътрешна и външна мобилност в областта в рамките на интегриран транспортен план на мултимодална основа;
- Изграждане на информационната инфраструктура: фокус върху широколентов интернет достъп;
- Изграждане на логистични решения (вкл. информационни) за интермодален транспорт с цел оптимизация на транспортните услуги в рамките на областта и към съседни територии;
- Развитие на мрежата на енергийно-ефективен публичен транспорт

Приоритет 2: Икономическа мобилност

- Интегрирани дейности за повишаване мобилността на работната сила.

Стратегическа цел 2: Интелигентно и устойчиво икономическо развитие:

Приоритет 1: Подкрепа на предприемачеството

- Подкрепа за изграждане на структури, които обединяват физическа (офиси, комуникационна) и социална (менторство, услуги) инфраструктура за млади иновативни компании на първоначален етап от развитието им;
- Предоставяне на приоритетни услуги и информация за предприемачи във всички икономически сектори, вкл. туризъм;
- Подпомагане чрез облекчени административни процедури и консултантска подкрепа на реструктурирането на земеделските стопанства с цел подобряване на тяхната конкурентоспособност и устойчивост

Приоритет 2: Подкрепа на клъстерите и мрежите

- Подкрепа за обединение в хоризонтални и вертикални клъстери и развитие на мрежи за създаване на добавена стойност
- Организация на и подкрепа за индустриални форуми, панаири и конференции
- Лобиране за включване на компании от областта във формираните като част от държавната политика клъстери на национално ниво, вкл. и предоставяне на терени за изграждане на част от инфраструктурата на територията на областта

Приоритет 3: Оптимизация на услугите за бизнеса

- Предоставяне на стабилна, прозрачна и ефективна административна среда за правене на бизнес
- Предоставяне на информация и подкрепа на бизнеса
- Развитие на електронни услуги с цел 100% покритие в края на периода

Стратегическа цел 3: Качество на живота

Приоритет 1: Качествено, интелигентно и мобилно здравеопазване

- Развитие на специализирани лечебни центрове с последно поколение технология и пренасочване на некритични случаи
- Изключително добро покритие на местно ниво чрез дислокация на мобилни диагностични и здравни кабинети, оборудвани с технология за основни терапевтични дейности

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

- Подкрепа за единна информационна система за медицински услуги, вкл. интеграция на здравни услуги с персонални системи за мониторинг на здравето

Приоритет 2: Качествено и иновативно образование

- Фокус върху училищата и рационализация на системата; повишаване на стандартите и специализация на няколко ключови институции;
- Подкрепа за съвместни дейности между училищата и водещи компании в областта, които ще доведат до преодоляване на дисбаланса между образованието и нуждите на пазара на труда, като специално внимание се обърне на секторите от икономиката, които насърчават растежа;
- Разширяване на мрежата за кариерни консултации и специализирани извънучилищни занимания за разработване на кандидатури за работа или продължаващо образование;
- Подкрепа на иновативни извънучилищни форми на обучение.

Приоритет 3: Активни и активиращи социални политики

- Разработване на специализирана подкрепа за хора в риск от социално изключване: “бедните работещи”, маргинални групи, вкл. ромите, млади безработни, възрастни хора;
- Насърчаване на самостоятелна заетост и предприемачество;
- Осигуряване участието на нискоквалифицирани млади хора в професионално обучение, тип „стаж“;
- Дейности за професионална (пре-)квалификация и учене през целия живот;
- Разработване на хибридни социални услуги, които избягват прехода към безработица или изхода от пазара на труда: социални предприятия, временна работа на ротационен принцип и т.н.

Приоритет 4: Иновативни политики за подкрепа на културните институти и насърчаване на културни индустрии

- Разработване на иновативни механизми за подпомагане развитието на традиционни форми на организация на културния контекст: музеи, читалища, архиви, библиотеки, галерии;
- Подкрепа на местни културни форуми и целенасочена политика за включването им в националния културен календар, както и в интегрирани туристически продукти;

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

- Картографиране на изкуствата, културното наследство, културните и творчески индустрии и културния туризъм в област Перник
- Насърчаване, вкл. и чрез специализирани фондове за финансиране на културни индустрии, клъстери и мрежи в сферата на културата и образованието, културата и туризма и пр.;, вкл. и изграждане на технологичен парк за създаване на културни продукти;
- Териториално европейско сътрудничество за обмен на културни продукти.

Приоритет 5: Спортът като ресурс за икономическо развитие и повишаване качеството на живота

- Подкрепа за инфраструктурно и ресурсно обезпечение на масовия спорт;
- Насърчаване на изследователската дейност в спорта чрез интеграция на частни и публични изследователски центрове в различни дисциплини (биология, биомеханика, измервателна и изчислителна техника, броматология, медицина, фармация, материалознание);
- Използване на ресурсите на спортните организации за информиране на процеса за формулиране и предоставяне на услуги от свързани със спорта индустрии;
- Вписване на спортните организации в стратегията на ЕС за активно старееене;
- Формиране на дългосрочни партньорства с клиентски организации (напр. фирми) за предоставяне на спорта като услуга (напр. за тийм билдинг)

Приоритет 6: Младите хора: основен капитал за развитие на територията (хоризонтален приоритет)

Стратегическа цел 4: Устойчиво развитие и опазване на околната среда

Приоритет 1: Управление на енергийните ресурси

- Разработване и прилагане на политика за постигане на максимална степен на енергийна независимост в рамките на националното законодателство, вкл. Планове за действие за устойчива енергия (Sustainable Energy Action Plans-SEAP) и принос към постигане целите на Европейската енергийна политика;
- Въвеждане на системи за енергиен мениджмънт, които следват изискванията на ISO 50001 или сходни стандарти и интегрирането им с Планове за действие за устойчива енергия;

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

- Подкрепа за развитието на ВЕИ мощности, вкл. инсталации с малък капацитет за битови нужди.
- Разработване и прилагане на иновативни финансови схеми и решения да подпомагане на бъдещи мащабни инвестиции в проекти за устойчива енергия.

Приоритет 2: Енергийна ефективност

- Подкрепа за реновации на съществуващи сгради с цел постигане на близко до нулево потребление на енергия ; въвеждане на стандарти при строителството на нови сгради (публични/частни
- Подкрепа за дейности и въвеждане на стандарти за повишаване енергийната ефективност на производствата

Приоритет 3: Интелигентно териториално развитие

- Въвеждане на ИКТ системи и интегрирано управление на територията, базирани на концепцията за ‘умните градове’
- Интегрирано управление, подобряване и развитие на водоснабдителните и канализационни системи и предоставяне на ВиК услуги, вкл. и чрез съвместно междуобщинско/ междурегионално планиране и изпълнение на мащабни общи проекти
- Изграждане и модернизация на депа за битови отпадъци и внедряване на система за сепариране и рециклиране на отпадъци

Приоритет 4: Опазване и възстановяване на околната среда

- Увеличаване дела на зелените площи
- Рекултивация на терени на минни обекти
- Опазване, възстановяване и устойчиво управление на биологичното разнообразие в областта

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

5. Обща оценка на необходимите ресурси за постигане целите на стратегията

Индикативния общ размер на наличния ресурс за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Перник 2014 – 2020 година възлиза на **97 500 000 лева**

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ДОСТЪПНОСТ И МОБИЛНОСТ								
ПРИОРИТЕТ	млн. лв.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Приоритет 1: Физическа инфраструктура	24 375 000	2 437 500	4 875 000	8 531 250	13 406 250	18 281 250	21 937 500	24 375 000
Приоритет 2: Икономическа мобилност	3 900 000	390 000	780 000	1 365 000	2 145 000	2 925 000	3 510 000	3 900 000
Общо	28 275 000	2 827 500	5 655 000	9 896 250	15 551 250	21 206 250	25 447 500	28 275 000
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: ИНТЕЛИГЕНТНО И УСТОЙЧИВО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ								
ПРИОРИТЕТ	млн. лв.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Приоритет 1: Подкрепа на предприемачеството	9 750 000	975 000	1 950 000	3 412 500	5 362 500	7 312 500	8 775 000	9 750 000
Приоритет 2: Подкрепа на клъстерите и мрежите	4 875 000	487 500	975 000	1 706 250	2 681 250	3 656 250	4 387 500	4 875 000
Приоритет 3: Оптимизация на услугите за бизнеса	2 925 000	292 500	585 000	1 023 750	1 608 750	2 193 750	2 632 500	2 925 000
Общо	17 550 000	1 755 000	3 510 000	6 142 500	9 652 500	13 162 500	15 795 000	17 550 000
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: КАЧЕСТВО НА ЖИВОТА								
ПРИОРИТЕТ	млн. лв.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Приоритет 1: Качествено, интелигентно и мобилно здравеопазване	4 875 000	487 500	975 000	1 706 250	2 681 250	3 656 250	4 387 500	4 875 000
Приоритет 2: Качествено и иновативно образование	3 900 000	390 000	780 000	1 365 000	2 145 000	2 925 000	3 510 000	3 900 000
Приоритет 3: Активни и активиращи социални политики	3 900 000	390 000	780 000	1 365 000	2 145 000	2 925 000	3 510 000	3 900 000
Приоритет 4: Иновативни политики за подкрепа на културните институти и насърчаване на културни индустрии	3 900 000	390 000	780 000	1 365 000	2 145 000	2 925 000	3 510 000	3 900 000
Приоритет 5: Спортът като ресурс за икономическо развитие и повишаване качеството на живота	4 875 000	487 500	975 000	1 706 250	2 681 250	3 656 250	4 387 500	4 875 000
Приоритет 6: Младите хора: основен капитал за развитие на територията (хоризонтален приоритет)	1 950 000	195 000	390 000	682 500	1 072 500	1 462 500	1 755 000	1 950 000
Общо	23 400 000	2 340 000	4 680 000	8 190 000	12 870 000	17 550 000	21 060 000	23 400 000
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4: УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА								
ПРИОРИТЕТ	млн. лв.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Приоритет 1: Управление на енергийните ресурси	7 800 000	780 000	1 560 000	2 730 000	4 290 000	5 850 000	7 020 000	7 800 000
Приоритет 2: Енергийна ефективност	7 800 000	780 000	1 560 000	2 730 000	4 290 000	5 850 000	7 020 000	7 800 000

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020 - РЕЗЮМЕ

Приоритет 3: Интелигентно териториално развитие	7 800 000	780 000	1 560 000	2 730 000	4 290 000	5 850 000	7 020 000	7 800 000
Приоритет 4: Опазване и рехабилитация на околната среда	4 875 000	487 500	975 000	1 706 250	2 681 250	3 656 250	4 387 500	4 875 000
Общо	28 275 000	2 827 500	5 655 000	9 896 250	15 551 250	21 206 250	25 447 500	28 275 000

6. Индикатори за изпълнение на стратегията

6.1. За въздействие и контекст

Индикатор	Информация от:	Базова стойност	Целева стойност
Икономическо развитие			
БВП на човек от населението (хил. лв.) като % от средното за страната	НСИ	60%	100%
Дял на индустрията в секторите на икономическа дейност (%)	НСИ	40.9%	30.0%
Среден нетен приход от дейността на компания в областта като % от средното за страната	НСИ	96%	110%
Нетни ПЧИ на година като % от БВП в областта (кумулятивно за последните 3 години)	НСИ	-1.4%	4%
Пазар на труда			
Плътност на работните места	НСИ	32.5%	45%
Ниво на икономическата активност (сред населението 15-64)	НСИ	68.6%	72%
Ниво на безработицата	НСИ	10%	7%
Дял на дългосрочно безработните от общия брой	НСИ	28.2%	15%
Средна брутна годишна работна заплата като % от средната за страната	НСИ	72.6%	100%
Процент от популацията изложена на риск от бедност или социално изключване	НСИ	62.5%	49%
Процент от популацията, завършила висше образование в областта към този в страната	НСИ	72.6%	90%
Демография и здраве			
Коефициент на възрастова зависимост 65+	НСИ	33.8%	30%
Коефициент на възрастова зависимост	НСИ	51%	51%
Смъртност на 1000 души в популацията под 65 г.	НСИ	5.5	4
Детска смъртност на 1000 новородени	НСИ	0.05	0.05
Заболеваемост на деца до 18 г. от болести на дихателната система (на 1000)	НСИ	1232	600
Достъпност			
Дял на третокласните пътища в общата пътна мрежа	НСИ	72.5%	69%
Дял на жилищата с достъп до Интернет	НСИ	37.1%	60%
Дял на жилищата с достъп до широколентова връзка	НСИ	-	60%
Околна среда			
Относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти) - %	НСИ		
Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии - %/%/%	НСИ		
Емисии на парникови газове (приравнени към CO ₂ еквивалент) на жител от населението - т/човек/година	НСИ		
Разходи за ДМА с екологично предназначение - млн. лв.	НСИ		
Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението	НСИ		
Дял от територията с висок риск от ерозия - %	НСИ		
Разходи за енергийна ефективност и ВЕИ - млн.лв./година	НСИ		

6.2. За резултати

Индикатор	Стойност
Стратегическа цел 1: Достъпност и мобилност	
Разработен интегриран транспортен план	1
Дял от домакинствата с широколентов Интернет достъп	60%
Изградени интермодални транспортни решения (информационни системи, услуги, инфраструктура, и т.н.)	5
Медиана на бързина на достъпност до София (независимост от модалността)	45 минути
Максимално време за пътуване от Общ. Перник до населено място в областта (независимо от модалността)	60 минути
Рехабилитирана / реконструирана пътна мрежа II и III клас (% от цялата)	20%
Рехабилитирана / реконструирана пътна мрежа - общинска (% от цялата)	20%
Въведени от общините мерки, програми, проекти за повишаване на икономическата мобилност на работната сила	10
Стратегическа цел 2: Интелигентно и устойчиво икономическо развитие	
Специализирани услуги, проекти, институции, информационни системи за подкрепа на предприемачеството, функциониращи в областта	7
Структури за сийд финансиране и/или менторство в рамките на областта	2
Процент от новоосновените предприятия от млади предприемачи (под 30 години)	40%
Процент от новосъздадените предприятия във високо-технологични сектори (по методологията на ОИСП)	30%
Дял нови предприятия с бърз (до 2 седмици) достъп до кредитиране (вкл. обратно)	50%
Максимален дял нови предприятия без достъп до кредитиране	10%
Брой кълстери, функциониращи на територията на областта	5
Брой индустриални форуми, панаири, конференции (средно годишно) с участници над 100 предприятия, проведени в областта	2
Дял от услугите за бизнеса, които са предоставени изцяло по електронен път	100%
Брой ПЧП в сферата на бизнес услугите	5
Стратегическа цел 3: Качество на живота	
Брой рехабилитирани здравни и образователни заведения (бр.)	10
Брой училища в областта в 15-тия персентил по представяне в държавните зрелостни изпити ¹	1
Брой партньорства между училища и компании в областта	5
Разработени иновативни проекти в областта на образованието и заетостта	10
Брой инициативи / проекти / организации с фокус ученето през целия живот (вкл. пре-/ квалификация), действащи на територията на областта	5
Брой комерсиални културни и спортни продукти / услуги, разработени в областта	3
Брой активни спортни и/или културни прояви с обща публика/участници над 10,000 човека	3
Стратегическа цел 4: Устойчиво развитие и опазване на околната среда	
Спад на енергийната зависимост (внос на енергия като процент от общото енергийно потребление) на областта	70%
Дял на ВЕИ мощностите в общото енергийно потребление (вкл. спестяванията от проекти за енергийна ефективност)	40%
Общи мащабни проекти за интелигентно управление на територията (вкл. умни градове, управление на сметосъбирането, потреблението на ресурси, и т.н.), от които поне 33% базирани на ИКТ	3

¹ Брой училища със средно представяне на зрелостниците на матурите за завършено средно образование сред първите 15% от училищата в България по резултати на матурите.